03/06/2026

Μάρτυρες κληρικοί της τουρκικής εισβολής του 1974

/ Επικαιρότητα

Ορισμένα από τα ανείπωτα μαρτύρια που υπέστη μια μεγάλη αριθμητικά ομάδα ταπεινών Κυπρίων κληρικών, «που αναδείχθηκαν διά πυρός και σιδήρου σε αθλήσαντες νεομάρτυρες και των οποίων τα βασανιστήρια συναρθρώνουν αρκετές από τις σελίδες του σύγχρονου μαρτυρολογίου του 1974», παρουσίασε ο ιστορικός Πέτρος Παπαπολυβίου, αναπληρωτής καθηγητής Πανεπιστημίου Κύπρου, σε πρόσφατη εκδήλωση, που διοργάνωσε το Γενικό Προξενείο της Κύπρου στη Θεσσαλονίκη, με την ευκαιρία της παρουσίασης του βιβλίου «Κύπρος 1974 – Φωνές Αιχμαλωσίας» (επιμέλεια Χαράλαμπος Α. Αλεξάνδρου), στην αίθουσα εκδηλώσεων του Πολεμικού Μουσείου.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσίασε ο καθηγητής, συνολικά, τρεις ιερείς δολοφονήθηκαν με μαρτυρικό θάνατο: ο π. Επιφάνιος Ιωάννου, από το Μηλικούρι, ιερέας της Αγκαστίνας, ο παπά Ιωακείμ Φιλίππου, ιερέας του ναού του Αγίου Γεωργίου Τρικώμου, από το Διόριος της επαρχίας Κερύνειας και ο Παπαχρυσόστομος Χριστοφή Καραγιώργη, από τον Δαυλό. Άλλοι δύο ηλικιωμένοι κληρικοί απεβίωσαν στις ελεύθερες περιοχές λόγω των φρικτών βασανιστηρίων

που υπέστησαν ως εγκλωβισμένοι, ενώ ένας 27χρονος, το 1974, διάκονος από την Επτακώμη, ο Βασίλης Γιάννακα, παραμένει μέχρι σήμερα αγνοούμενος. Αρκετοί άλλοι αιχμαλωτίστηκαν και δώδεκα από αυτούς μεταφέρθηκαν σιδερόδεσμιοι στις τουρκικές φυλακές και υποβλήθηκαν σε μαρτύρια και εξευτελισμούς από τον τουρκικό στρατό, τόσο στην Κύπρο όσο και στις φυλακές στην Τουρκία.

Απ' όσους ιερείς βίωσαν μαρτυρικό θάνατο, πρώτος στον σχετικό κατάλογο που παρουσίασε ο Δρ Παπαπολυβίου είναι ο ιερέας της Αγκαστίνας της επαρχίας Αμμοχώστου, παπά Επιφάνιος Ιωάννου, ο οποίος πήρε μέρος στον Αγώνα της ΕΟΚΑ και έδρασε στην ευρύτερη περιοχή της Μεσαορίας και στη διάρκεια της αντιμετώπισης της τουρκοκυπριακής ανταρσίας του 1963-1964. «Τις ημέρες της δεύτερης φάσης της τουρκικής εισβολής ο π. Επιφάνιος παρέμεινε στην Αγκαστίνα με δική του, συνειδητή επιλογή, και ακολούθησε την τύχη των λιγοστών ενοριτών του που παρέμειναν στο χωριό τους, έχοντας πρώτα φροντίσει να στείλει τη σύζυγό του και τα τρία του παιδιά με τους περισσότερους συγχωριανούς του στις ελεύθερες περιοχές», ανέφερε ο καθηγητής, εξηγώντας πως ο συγκεκριμένος ιερέας συνελήφθη στις 17 Αυγούστου 1974 από φανατικούς Τουρκοκύπριους γειτονικών χωριών και μεταφέρθηκε σε τοποθεσία κοντά στη Μια Μηλιά, όπου υπέστη φρικτά βασανιστήρια. Ο εντοπισμός των οστών του, το 2011, πιστοποίησε τον μαρτυρικό του θάνατο.

Η ιστορία του παπά Επιφανίου Ιωάννου αποτελεί παράδειγμα αυτοθυσίας και ποιμαντικής ευθύνης. Δεν εγκατέλειψε το ποίμνιό του όταν οι συνθήκες έγιναν επικίνδυνες, αλλά επέλεξε να μοιραστεί τη μοίρα των ανθρώπων που υπηρετούσε. Η στάση του αποτυπώνει τον ιδιαίτερο ρόλο των κληρικών στις τοπικές κοινωνίες της Κύπρου, όπου η θρησκευτική αποστολή συνδεόταν στενά με την κοινωνική και εθνική ευθύνη.

Από την εκκλησιαστική περιφέρεια της Αρχιεπισκοπής, στην επαρχία Αμμοχώστου, ήταν και ο δεύτερος μάρτυρας κληρικός, ο παπά Ιωακείμ Φιλίππου. Τον πυροβόλησαν Τούρκοι στρατιώτες το απόγευμα της 3ης Σεπτεμβρίου 1974, μπροστά από την πρεσβυτέρα του, καθώς είχε προβάλει αντίσταση στους εισβολείς και το ίδιο βράδυ ξεψύχησε από τα τραύματά του, ενώ ένας τρίτος ιερέας, ο Παπαχρυσόστομος Χριστοφή Καραγιώργη από τον Δαυλό, στις 4 Σεπτεμβρίου του 1974, σε ηλικία 58 ετών απήχθη από Τούρκους στρατιώτες που είχαν επικεφαλής έναν Τουρκοκύπριο. Ο Παπαχρυσόστομος ήταν αγνοούμενος μέχρι το 2012, όταν εντοπίστηκαν τα οστά του. «Ο λόγος της απαγωγής και της δολοφονίας του ήταν ότι αρνήθηκε να υπακούσει στην ατιμωτική διαταγή των εισβολέων και των παραστρατιωτικών συνεργατών τους να ξυρίσει τη γενειάδα του και να προβεί στον εκούσιο αυτοεξευτελισμό του», εξήγησε ο Δρ

Παπαπολυβίου. Η κηδεία των οστών του πραγματοποιήθηκε στη Λευκωσία το 2018, δεκαετίες μετά τον θάνατό του. Η καθυστερημένη αυτή ταφή υπενθυμίζει τη συνεχιζόμενη οδύνη που προκαλεί το ζήτημα των αγνοουμένων στην κυπριακή κοινωνία και τη σημασία της ιστορικής δικαίωσης των θυμάτων.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει και η περίπτωση του παπά Ιωάννη Νικολάου από το Τριμίθι της επαρχίας Κερύνειας. Σε αντίθεση με τους προηγούμενους δύο κληρικούς, ο παπά Ιωάννης επέζησε της αιχμαλωσίας, όμως οι εμπειρίες που βίωσε αποκαλύπτουν το μέγεθος της βίας που ασκήθηκε εναντίον των κληρικών. Ο παπά Ιωάννης ήταν ο πρώτος Κύπριος κληρικός που συνελήφθη αιχμάλωτος κατά την εισβολή, σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν. Συνελήφθη στα τέλη Ιουλίου του 1974 και μεταφέρθηκε μαζί με εκατοντάδες άλλους αιχμαλώτους στις φυλακές των Αδάνων στην Τουρκία. Οι μαρτυρίες όσων βρέθηκαν μαζί του περιγράφουν σκηνές ακραίας κακοποίησης. Κατά τη διάρκεια στάσης των λεωφορείων που μετέφεραν τους αιχμαλώτους, Τούρκοι στρατιώτες τον υπέβαλαν σε δημόσιο εξευτελισμό. Του έσκισαν τα ράσα, κατέστρεψαν τα σύμβολα της ιερατικής του ιδιότητας, πέταξαν και ποδοπάτησαν το καλυμαύχι του, ενώ τον ξυλοκοπούσαν και τον ανάγκαζαν να περπατά ξυπόλυτος πάνω σε αγκάθια. Η συμπεριφορά αυτή δείχνει ότι στόχος δεν ήταν μόνο η σωματική κακοποίηση αλλά και η συμβολική προσβολή του θρησκευτικού του αξιώματος.

Συγκίνηση προκαλεί η περίπτωση του διάκονου Βασίλη Γιάννακα, ο οποίος παραμένει αγνοούμενος από τις 20 Αυγούστου 1974. «Στη δεύτερη φάση της εισβολής συνελήφθη από Τουρκοκύπριους του χωριού του και της γειτονικής Γαλάτειας. Μεταφέρθηκε με τρεις άλλους συγχωριανούς του σε άγνωστη τοποθεσία και από τότε, εδώ και πενήντα δύο χρόνια, αγνοείται η τύχη του», επισήμανε στην ομιλία του ο Δρ Παπαπολυβίου.

Οι παραπάνω περιπτώσεις -κάποιες μόνο απ’ όσες παρουσίασε ο ιστορικός Πέτρος Παπαπολυβίου- αποτυπώνουν τις ποικίλες όψεις του μαρτυρίου των Κυπρίων κληρικών κατά την τουρκική εισβολή του 1974. Πέρα από τις προσωπικές ιστορίες, ωστόσο, οι τρεις αυτές περιπτώσεις φωτίζουν μια ευρύτερη ιστορική πραγματικότητα: οι Ορθόδοξοι κληρικοί δεν υπήρξαν απλώς παράπλευρα θύματα των πολεμικών επιχειρήσεων, αλλά συχνά αποτέλεσαν ειδικό στόχο λόγω της θέσης τους στις τοπικές κοινωνίες και του συμβολισμού που ενσάρκωναν.

«Τα στοιχεία αυτά επιτρέπουν το αβίαστο συμπέρασμα ότι οι Ορθόδοξοι κληρικοί βρέθηκαν στο στόχαστρο του τουρκικού στρατού και του θρησκευτικού φανατισμού κατά τη διάρκεια της τουρκικής εισβολής του 1974. Η ιδιότητά τους ως πνευματικών ηγετών των τοπικών κοινοτήτων, αλλά και ως συμβόλων της ελληνικής και χριστιανικής ταυτότητας των Κυπρίων, τους κατέστησε ιδιαίτερα

ευάλωτους σε πράξεις βίας, εξευτελισμού και διωγμού. Οι μαρτυρίες που έχουν διασωθεί δεν φωτίζουν μόνο την προσωπική τους οδύνη, αλλά και τη συνολική τραγωδία που βίωσε ο κυπριακός λαός. Μέσα από τις περιπτώσεις αυτές αναδεικνύεται η ανθρώπινη διάσταση της εισβολής, καθώς και η ανάγκη διατήρησης της ιστορικής μνήμης», υπογράμμισε, κλείνοντας την ομιλία του, ο Δρ Παπαπολυβίου.

Πηγή: ΑΠΕ – ΜΠΕ